



**LIEKSAN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖNSUOJELUN  
VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2022-2025**

## Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO .....	2
2.	ALUEEN YMPÄRISTÖOLOT .....	3
3.	VALVONTAVIRANOMAISET .....	3
3.1	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja käytettävissä olevat resurssit .....	4
3.2	Viranomaisten välinen yhteistyö .....	4
3.3.	Muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö .....	5
4.	VALVONTAKOhteet .....	5
4.1	Ympäristönsuojelulain mukaan lupavelvolliset laitokset .....	5
4.2	Rekisteröitävät toiminnot .....	6
4.3	Muut toiminnot ja eläinsuojat .....	6
4.4	Vesilaki, vesihuoltolaki ja hajajätevesiasetus .....	7
4.5	Jätelaki, jätehuolto ja jätteen keräys .....	7
4.6	Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta .....	8
4.7	Ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeaminen .....	8
4.8	Maa-ainesluvat .....	9
4.9	Muut .....	9
5.	VALVONNAN TOTEUTTAMINEN .....	9
5.1	Riskinarviointi .....	10
5.2	Valvontatoimenpiteet .....	10
5.3.	Valvonnan maksullisuus .....	11
6.	SUUNNITELMAN TARKISTAMINEN .....	11
7.	VALVONTAOHJELMAN LAATIMINEN .....	11

Liite 1	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnassa olevat ympäristöluvitte- tut, ympäristölupavelvolliset ja rekisteröidyt laitokset/toiminnot sekä maa-ai- nesluvat
---------	--

## 1. JOHDANTO

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma ja -ohjelma. Ympäristönsuojelulaissa ja valtioneuvoston asetuksessa ympäristönsuojelusta (713/2014) on säännökset valvontasuunnitelman ja -ohjelman sisällöistä, jonka perusteella tämä suunnitelma on laadittu.

Jätelain muutoksen (834/2017) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava jätelain 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Suunnitelmavelvollisuus koskee myös sellaisia jätelain 124 §:ssä tarkoitettujen toimintojen valvontaa, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Lisäksi valvontaviranomaisen on säännöllisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa syntyy vaarallista jätettä. Jätelain mukainen valvontasuunnitelma voidaan yhdistää ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan.

Valvontasuunnitelma koskee ensisijaisesti ympäristönsuojelulain ja jätelain ja niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa. Halutessaan ympäristönsuojeluviranomainen voi koota myös muiden säädösten mukaiset valvontatehtävät samaan suunnitelmaan. Valvontavelvoitteista määrätään ympäristönsuojelulain ja jätelain lisäksi mm. vesilain, maa-aineslain ja maastoliikennelain sekä näiden nojalla annettujen asetusten kautta. Keskeiset kunnalliset määräykset ovat Lieksan kaupungin ympäristönsuojelumääräykset (KV 28.6.2021) ja kunnalliset jätehuoltomääräykset (Savo-Pielisen jätelautakunta 1.4.2019).

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman tavoitteena on, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaohjelman mukaisesta valvonnasta voidaan periä maksu.

Lupien valvonnalla tarkoitetaan toimia luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi sekä luvan ja lupamääräysten valvomiseksi. Valvontaan kuuluu myös valvonnan suunnittelua, valvonnan järjestämistä ja valvontatavoitteiden toteuttamisen seuraamista.

Tähän suunnitelmaan on koottu Lieksan ympäristönsuojeluviranomaisen tekemä ympäristölupavelvollisten laitosten, maa-aineslupien sekä ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisten kohteiden valvonta. Suunnitelmassa on esitetty myös muita säännöllisen valvonnan kohteita, jotka eivät ole lupavelvollisia, ilmoitusvelvollisia tai rekisteröintivelvollisia, mutta niiden valvonta muodostaa merkittävän osan työajasta.

Ensimmäinen rakennus- ja ympäristölautakunnan 16.3.2016 hyväksymä Lieksan ja Nurmeksen kaupunkien yhteinen valvontasuunnitelma laadittiin vuosille 2016–2019. Lieksan ja Nurmeksen kaupungeilla oli yhteinen ympäristönsuojeluviranomainen 31.5.2017 asti. 1.6.2017 lähtien Lieksan ympäristönsuojeluviranomaisena on ollut kaupunginhallituksen lupajaosto, joka hyväksyi Lieksan valvontasuunnitelman 6.2.2018 vuosille 2018–2021.

Valvontasuunnitelman perusteella laaditaan vuosittainen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma päivitetään valtuustokausittain eli neljän vuoden välein tai tarvittaessa.

## 2. ALUEEN YMPÄRISTÖOLOT

Lieksan pinta-ala on 4 067,65 km<sup>2</sup>, josta maapinta-ala on 3 418,54 km<sup>2</sup> (84 %) ja vesipinta-ala 649,11 km<sup>2</sup> (16 %). Kaikkiaan kunnan alueella on 1144 järveä ja lampea, joista suurin on kolmen muun kunnan alueille ulottuva Pielinen (894,21 km<sup>2</sup>). Toiseksi suurin järvi on Viekijärvi (24,81 km<sup>2</sup>) ja kolmanneksi suurin Pankajärvi (23,75 km<sup>2</sup>). Lieksan kaupunki on saaristolain mukainen saaristo-osakunta. Asukkaita Lieksassa on 10 719 (12/2020).

Lieksan alueella on useita valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvaa ja 26 Natura-2000 verkostoon kuuluvaa kohdetta sekä kaksi kansallispuistoa.

Lieksassa on pohjavesialueita yhteensä 26 kpl, joista vedenhankinnan kannalta tärkeiksi luokiteltuja pohjavesialueita on 10 kpl (luokka I). Tärkeimmille pohjavesialueille (Kokkokangas, Nälämö, Merilänranta, Ruunaa, Vuonisolahti ja Vieki) on laadittu suojelusuunnitelmat ja osalle (Tervasärkkä-Niittysärkkä, Puuruunjärvi, Viisikonsärkät&Hatunkylä ja Kaiskunniemi) riskikartoitukset vuosina 2010–2011. Lieksan Vedellä on vedenottamot Kokkokankaan, Ruunaan, Nälämön, Viekin, Vuonilahden, Tervasärkkä-Niittysärkän sekä Puuruunjärven pohjavesialueilla. Lisäksi vesiosuuskuntien vedenottamoita on Hatunkylässä ja Kolilla. Ruunaa, Viisikonsärkät, Merilänranta, Ulkkasärkät ja Mäntyjärvenkankaan pohjavesialueet on luokiteltu lisäksi E-luokkaan, jonka vedestä maa- tai vesiekosysteemi on suoraan riippuvainen.

Pohjavesialueilla on mm. seuraavia pohjaveden laadulle riskiä aiheuttavia toimintoja: maa-ainestenotto, asutuksen jätevedet, polttoaineiden varastointi, tiestö/rautatie, maatalous sekä vanha ampumarata.

Kunnan muille alueille kohdistuu ympäristöriskiä seuraavista toiminnoista: teollisuus, maa-ainestenotto, asutuksen jätevedet, maatalous, metsätalous, jätteen käsittely, polttoaineiden varastointi, lämpölaitokset, ampumaradat ja moottoriurheilurata.

## 3. VALVONTAVIRANOMAISET

Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (valtion valvontaviranomainen) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valvontaviranomaisten on ilmoitettava valvonnassa havaitsemistaan puutteista toisilleen, jos ne kuuluvat toisen viranomaisen toimivaltaan.

Vastuu luvanvaraisen toiminnan valvonnasta kuuluu valtion valvontaviranomaiselle, jos toiminnan ympäristöluvan myöntää valtion ympäristölupaviranomainen (Pohjois-Karjalan alueella Itä-Suomen aluehallintovirasto) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos se myöntää toiminnan ympäristöluvan.

Vastuu rekisteröitävän toiminnan valvonnasta on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella lukuun ottamatta tiettyjä jätteen käsittelyn toimintoja (YSL 32.2§), joista on tehtävä ilmoitus valtion valvontaviranomaiselle.

Ympäristönsuojeluasetuksen mukaan lupa- ja valvontaviranomaisten on oltava keskenään riittävästi yhteistyössä.

### 3.1 Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja käytettävissä olevat resurssit

Lieksan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii kaupunginhallituksen lupajaosto. Käytännön ympäristönsuojelutehtäviä hoitaa ympäristönsuojelusihteeri (1 htv). Ympäristönsuojelusihteeri on lupajaostossa ympäristönsuojeluasioiden esittelijänä. Lisäksi tehtäviä hoitaa mahdollisesti väliaikainen työntekijä. Toimistopalvelut saadaan hallinnon toimistopalveluilta (toistaiseksi 0,5 htv).

Valvontasuunnitelmassa esitettyjen määräaikaistarkastusten lisäksi valvontatehtäviin kuuluu lupa- ja ilmoitus päätösten valmistelu, vuosiraporttien tarkastaminen, eri lakien mukainen yleinen valvonta sekä mm. lausuntojen antaminen muille viranomaisille. Ympäristönsuojelusihteerin työaika kuluu myös kuntalaisten ja yritysten neuvontaan sekä erilaisten sidosryhmien kokouksiin ja koulutustilaisuuksiin.

Vakinainen ympäristönsuojelun viranhaltija käyttää valvontasuunnitelman mukaiseen valvontaan noin 15 % työajastaan. Ympäristöministeriön valvontaohjeen mukaan valvontaan käytettävissä olevasta työajasta tulisi varata määräaikaistarkastuksiin noin 25–30 %.

Mahdollisesti erikseen palkattava väliaikainen työntekijä tekee tarvittaessa määräaikaistarkastuksia ja muuta valvontaa sen mukaan, kuinka pitkäksi ajaksi hänet on mahdollista palkata ja se on muiden tehtävien organisoinnin kannalta mahdollista.

Koska kaikkia lakisääteisiä tehtäviä ei aina voida hoitaa viivytyksettä, on tehtäviä priorisoitava. Ympäristövalvonnan tehtävien lakisääteisyyden takia ei mitään osa-aluetta ole mahdollista jättää kokonaan hoitamatta. Priorisointi tehdään niin, ettei ympäristönsuojelun kannalta merkittävien asioiden käsittely viivästy tarpeettomasti.

### 3.2 Viranomaisten välinen yhteistyö

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa. Ympäristönsuojeluasetuksen mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydetävä hakemuksesta lausunto ELY-keskukselta, jos ympäristölupa-asia koskee toiminnan sijoittumista tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella. ELY-keskus on varannut kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle mahdollisuuden olla läsnä valvomiensa kohteiden määräaikaistarkastuksilla. Ympäristöluvallisten ja rekisteröitävien toimintojen kohdetiedot tallennetaan ELY-keskusten ja Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen antaa Itä-Suomen aluehallintovirastolle lausuntoja aluehallintoviraston toimivallassa olevista ympäristölupahakemuksista ja vesilain mukaisista hakemuksista. Ympäristönsuojelulain mukaan aluehallintovirasto tukee kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Kunnassa ympäristönsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä etenkin rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Esimerkkinä rakennusten purkamiseen liittyvä jätehuollon valvonta, rakennetun ympäristön epäsiisteyteen ja roskaantumiseen liittyvä valvonta. Rakennusvalvontaviranomaiselle annetaan pyydettyä lausuntoja rakennus- ja toimenpidelupiin.

Ympäristölupahakemuksista ja vesihuoltolain mukaisista vapautushakemuksista pyydetään lausunto kunnan terveydensuojeluviranomaiselta.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen (Savo-Pielisen jätelautakunta) kanssa tehdään yhteistyötä jätehuollon valvonnassa. Esimerkkinä sellaisten kiinteistöjen valvonta, jotka eivät ole liittyneet järjestettyyn jätehuoltoon tai jätehuoltomääräyksiä ei noudateta. Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on kehottaa ja tarvittaessa määrätä kiinteistö liittymään järjestettyyn jätehuoltoon ja noudattamaan jätehuoltomääräyksiä.

Ympäristövahinkotapauksissa yhteistyötä tehdään Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi öljy- ja kemikaalivahingot tai liikenneonnettomuudet. Pelastusviranomainen tekee ympäristövahingon alkutorjunnan. ELY-keskus tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee tapahtumapaikalla tarvittaessa tarkastuksen ja päättää tarvittavista jatkotoimenpiteistä. Alkutorjunnan jälkeen pelastuslaitos siirtää asian kunnalle, joka vastaa öljyvahinkojen jälkitorjunnasta. Lieksassa öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaa kuntatekniikkaliikelaitos. Ympäristönsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä kunnan öljyvahinkojen jälkitorjuntaviranomaisen kanssa. Valvontayhteistyötä kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnassa tehdään tarvittaessa Tukesin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Tarvittaessa valvontatehtävissä voidaan pyytää virka-apua poliisilta.

### **3.3. Muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö**

Kaupungin maankäytön kanssa yhteistyö liittyy kaavoitukseen. Maa-aineslupien valvontaan liittyvät maastomittaukset ostetaan kuntatekniikkaliikelaitokselta. Myös kunnalle kuuluvien jätehuoltoon liittyvien tehtävien hoidossa tehdään tarvittaessa yhteistyötä kuntatekniikkaliikelaitoksen kanssa.

Vesihuoltoliikelaitoksen (Lieksan Vesi) kanssa tehdään yhteistyötä vesihuoltolain mukaisissa asioissa ja mm. pohjavesialueiden suojelusuunnitelman toteuttamiseen liittyvissä asioissa.

## **4. VALVONTAKOhteet**

### **4.1 Ympäristönsuojelulain mukaan ilmoitus- ja lupavelvolliset laitokset**

Eri toimintojen luvanvaraisuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa. Ympäristönsuojelulain mukaisia kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia lupa- ja ilmoitusvelvollisia laitoksia on Lieksassa 51 (1/2022). Ympäristöluvitettujen laitosten toimialakohtainen jaottelu on esitetty liitteessä 1.

Luvitetut laitokset tarkastetaan säännöllisesti laadittavan valvontaohjelman mukaisesti. Tarkastusväli määritellään laitoksittain arvioidun riskin perusteella. Lisäksi tarkastuksia voidaan tehdä mahdollisten häiriö- tai yleisöilmoitusten perusteella. Valvontaan kuuluu myös vuosiraporttien, ilmoitusten, suunnitelmien ja selvitysten tarkastaminen ja hyväksyminen. Yhteen määräaikaistarkastukseen kuluu arviolta noin 1,5 työpäivää. Tähän kuuluu valmistelu, yhteydenotto, tarkastuskäynti matkoineen ja tarkastuspöytäkirjan laatiminen.

Uuden laitoksen ensimmäinen tarkastus tehdään tarvittaessa vuoden sisällä luvan myöntämisestä tai toiminnan aloittamisesta. Lisäksi ympäristöluvan valmistelun yhteydessä käydään luvan hakijan kanssa neuvotteluja ja pääsääntöisesti laitoksella tehdään tarkastuskäynti.

Ympäristönsuojelulain mukainen yleinen ilmoitusmenettely on lupamenettelyn kaltainen menettely, joka koskee tiettyjä, vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja. Toiminnan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä ja ilmoituksenvaraiset toiminnot

on lueteltu lain liitteessä 4. Tällaisia ilmoitusmenettelyyn kuuluvia toimintoja ovat monet eläinsuojat sekä sahat.

Jos aiemmin ympäristöluvanvarainen toiminta on siirretty ilmoitusmenettelyyn, toiminnan ympäristölupa jää sellaisenaan voimaan.

Jos lupaa on tarpeen muuttaa toiminnan olennaisen muutoksen perusteella tai YSL:n 89 §:ssä säädetystä syystä, muutoksesta on jätettävä ilmoitus ja asiassa annettava ilmoituspäätös korvaa muutosta koskevilta osin voimassa olevan ympäristöluvan. Lieksassa on tällä hetkellä annettu yksi ilmoituspäätös eläinsuojalle.

Lieksassa on myös yksittäisiä ympäristölupavelvollisia laitoksia (eläinsuojia, jäärata), joille on tehty lupatarpeen harkinta, mutta joilta ei ole vaadittu ympäristölupaa, koska toiminta on täyttänyt olennaisilta osin aiemman ympäristönsuojelulain vaatimukset.

## **4.2 Rekisteröitävät toiminnot**

Ympäristönsuojelu- ja jätelain mukaan rekisteröitävistä toiminnoista on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten (YSL 116 §). Rekisteröidyt ja rekisteröinnin piiriin kuuluvat toiminnot ovat liitteessä 1. Rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluvat mm. lämpölaitokset, asfalttiasemat ja polttoaineiden jakeluasemat. Betoniasemat ja betonituotetehtaat siirtyvät rekisteröintimenettelyyn viimeistään 1.1.2025.

Jätelain 100 §:n mukaan ammattimaisesta jätteenkeräyksestä on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten.

Rekisteröitävien laitoksien ja toimintojen valvonta jakautuu toiminnan ko. asetuksen ja lainmukaisuuden valvontaan, määräaikaistarkastuksiin ja toimitettujen seurantatietojen tarkastukseen. Rekisteröintimenettelyssä viranomainen tarkastaa, että toiminnanharjoittaja on toimittanut kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Rekisteröinti tehdään, kun kaikki asetuksen mukaiset selvitykset on toimitettu. Rekisteröinti kirjataan, vaikka toiminta ei täyttäisi asetuksen vaatimuksia. Viranomaisen on käynnistettävä valvontamenettely, jos rekisteröintiä varten saamiensa selvitysten perusteella voidaan todeta, ettei toiminta ole asetuksen mukaista. Toiminta saatetaan asetuksen mukaiseksi valvontakeinoin.

## **4.3 Muut toiminnot ja eläinsuojat**

Ympäristöluvitettujen ja rekisteröityjen laitosten ja toimintojen lisäksi Lieksassa on mm. metalli- ja puutuoteryrityksiä, autokorjaamoja ja elintarvikkeiden valmistusta.

Muiden kuin lupavelvollisten yritysten ja kiinteistöjen valvonnassa pääpaino kohdistuu jätelain, jätehuolto- ja ympäristönsuojelumääräysten noudattamiseen.

Alle ympäristöluvan luparajan oleviin eläinsuojiiin voi ajoittain liittyä valvontaa mm. lannan varastoinnin, jätevesien- ja jätteidenkäsittelyn sekä polttoaineiden varastoinnin suhteen. Lannan varastoinnista aumassa ja luovuttamisesta on tehtävä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Lisäksi ilmoitus on tehtävä lannan levityksestä poikkeustilanteessa. Lannan aumausilmoitusten määrä on vähentynyt vuosien varrella. Esimerkiksi vuonna 2012 ilmoituksia tehtiin 16 kpl, vuonna 2020 saapui yksi ilmoitus ja vuonna 2021 ei tullut yhtään ilmoitusta. Ilmoituksista tarkastetaan auman hyväksymisen edellytykset ja ilmoituksesta annetaan lausunto ilmoituksen tekijälle. Tarvittaessa annetaan määräyksiä tai tehdään tarkastuskäynti. Lannan levityksestä

poikkeustilanteissa saapuneet ilmoitukset kirjataan. Vuonna 2021 saapui yksi ilmoitus lannan leivityksestä poikkeustilanteessa. Molemmista em. ilmoituksista toimitetaan yhteenvedot vuosittain ELY-keskukselle.

Valvontaa kohdennetaan tarpeen mukaisesti tiettyihin toimintoihin projektiluontoisesti. Tämä edellyttää lisäresursseja. Aiemmin on tehty esimerkiksi yritysten vaarallisten jätteiden jätehuollon valvontaa, öljynerotuskaivojen kunnan ja huollon valvontaa ja kompostointitarkastuksia.

#### **4.4 Vesilaki, vesihuoltolaki ja hajajätevesiasetus**

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on vesilain (587/2011) yleisenä valvontaviranomaisena alueellisen ELY-keskuksen rinnalla. Valvontaan kuuluu laajasti jatkuva vesiympäristön tilan ja käyttömuotojen seuranta. Rikkomustapauksissa valvontaviranomainen voi tehdä hallintopakkohakemuksen aluehallintovirastoon laittoman tilan korjaamiseksi. Jos ojitusta koskevaa asiaa ei ole tarpeen käsitellä vesilupa-asiana eikä ojitustoimituksessa ja ojituksesta syntyy erimielisyys, josta ei päästä sopimukseen, asian ratkaisee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo vesihuoltolain (119/2001) mukaista kiinteistöjen liittymistä vesijohtoon ja viemäriin sekä käsittelee lainmukaiset vapautushakemukset. Päätösten teko on delegoitu viranhaltijoille. Vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla olevat verkostoihin liittymättömät kiinteistöt selvitetään yhteistyössä vesihuoltolaitosten kanssa. Kiinteistöt veloitetaan liittymään verkostoihin tai hakemaan vesihuoltolain mukaista vapautusta. Lieksassa on Lieksan ja Kolin Veden vesihuoltolaitoksen lisäksi 9 vesiosuuskuntaa, joista 7:ssä on sekä vesijohto- että viemäriverkosto. Kolmen osuuskunnan alueella on pelkästään vesijohtoverkosto. Kolin alueella on yksi vesiosuuskunta, jolla ei ole vesihuoltolain mukaista toiminta-aluetta.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) muutoksen (19/2017) mukaan pohjavesialueilla ja alle 100 metrin etäisyydellä vesistöistä sijaitsevien rakennusten tulee täyttää ympäristönsuojelulaissa, hajajätevesiasetuksessa (157/2017) ja kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä jäteveden käsitteilylle asetetut vaatimukset 31.10.2019 mennessä. Muilla alueilla jätevesien käsittelyjärjestelmät on kunnostettava siinä vaiheessa, kun kiinteistöillä tehdään rakennus- tai toimenpidelupaa edellyttäviä muutoksia. Lieksan ympäristönsuojelumääräykset on päivitetty vastaamaan ympäristönsuojelulain ja jätevesiasetuksen muutoksia.

Pohjavesialueilla ja ranta-alueilla olevien kiinteistöjen osalta ympäristönsuojelusihteeri voi hakemuksesta myöntää ympäristönsuojelulaissa mainituilla edellytyksillä poikkeamisen jätevesien käsittelyvaatimuksista viideksi vuodeksi kerrallaan.

#### **4.5 Jätelaki, jätehuolto ja jätteen keräys**

Jätelain ja jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta kuuluu keskeisesti erilaisten laitosten ja toimintojen valvontaan.

Jätelain 124 §:n mukaan kunnan valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä ja joissa syntyy vaarallista jätettä. Samoin on tarkastettava jätteen keräystä harjoittavan toiminta. Jätelain mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa muuta kuin ympäristöluvanvaraista toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi. Marraskuussa



2021 voimaan tulleen jäteasetuksen (978/2021) mukaan ympäristöluvallisen toimijan on toimitettava vuosittain jätekirjanpito valvontaviranomaiselle. Aiemmin kirjanpito tuli toimittaa valvontaviranomaiselle lupamääräysten mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa noin 40 uutta ympäristöluvallista toiminnanharjoittajaa, jolle tulee raportointivelvollisuus. Lisäksi jätelain mukaista kirjanpitoa vaaditaan jatkossa elintarvikealan yrityksiltä.

Jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Ammattimaista jätteen keräystä koskevia rekisteröintejä on tällä hetkellä Lieksassa 5 kpl, joista 2 käsittää useita keräyspaikkoja.

Jätelain mukaista, yleensä roskaantumisen valvontaa tehdään myös yleisöilmoitusten perusteella. Ilmoitetut kohteet tarkastetaan, jonka jälkeen ryhdytään asianmukaisiin jatkotoimenpiteisiin. Suurin osa siivoamisvelvollisuuden saaneista kohteista on yksittäisiä tapauksia, mutta kohteen valvonnasta voi muodostua jopa vuosia kestävä prosessi.

Uudistetut merenkulun ympäristönsuojelulaki ja -asetus astuivat voimaan 1.7.2021. Huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmat tulee päivittää vuoden 2022 aikana. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hyväksyy jätehuoltosuunnitelmat ja valvoo satamien jätehuollon riittävyttä. Lieksassa on 2 kaupungin/kuntatekniikan liikelaitoksen ylläpitämää satamaa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi hyväksyä kertaluonteisen ja ei-ammattimaisen pilaantumattoman maa-aineksen ja ns. MARA-asetuksen (843/2017) vaatimusten mukaisen betoni-, tiili- ja asfalttijätteen vähäisen hyödyntämisen maarakentamiseen pohjavesialueiden ulkopuolisilla alueilla. Vähäisenä määränä pidetään 500 tn määrää. Muissa MARA-asetuksen mukaisessa jätteen hyödyntämisessä on tehtävä ilmoitus ELY-keskukselle toiminnan merkitsemiseksi ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. MARA-asetusta valvoo ELY-keskus. Käytännössä valvonnassa kuitenkin tarvitaan esimerkiksi rakennusten purkujätteiden osalta tiivistä yhteistyötä kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen sekä ELY-keskuksen kesken.

#### **4.6 Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta**

Ympäristönsuojelulain mukaisten melua ja tärinää aiheuttavien ilmoituksen valvontaa tehdään toiminnan aikana tapauskohtaisesti. Ympäristönsuojelumääräyksissä on annettu tarkempia määräyksiä ilmoitusvelvollisuudesta, miten toiminta tulee järjestää ja ehdot, jolloin ilmoitusta ei tarvitse tehdä.

Kohteita, joilta vaaditaan meluilmoitus, ovat pääasiassa ulkona järjestettävät konsertit ja suuret yleisötilaisuudet. Kiviaineksen louhinnasta ja murskaamisesta pitää tehdä meluilmoitus, jos toiminta ei edellytä ympäristölupaa ja lähistöllä on häiriintyviä kohteita. Ilmoituksen käsittelyn yhteydessä voidaan neuvotella ja tehdä tarkastuskäynti. Lisäksi tarkastuksia voidaan tehdä yleisöilmoitusten perusteella. Keskimäärin meluilmoituksia tehdään Lieksassa 2–5 kpl vuodessa.

#### **4.7 Ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeaminen**

Ympäristönsuojelumääräyksistä voidaan erityisestä syystä myöntää lupa poiketa. Poikkeamishakemuksista tekee päätökset ympäristönsuojelusihteeri hallintosäännön perusteella. Poikkeamishakemukset ovat liittyneet pääasiassa käytöstä poistettuihin öljysäiliöihin.

Ympäristönsuojelumääräysten mukaan käytöstä poistetut öljy- ja kemikaalisäiliöt on nostettava maasta, jos säiliötä ei ole asianmukaisesti puhdistettu ja täytetty hiekalla tai muulla hyväksyttävällä aineella ennen ensimmäisten ympäristönsuojelumääräysten voimaantuloa (Lieksa 7.12.2006). Pohjavesialueella säiliön poistosta on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Lieksassa pohjavesialueille sijoittuu muutamia käytössä olevia öljysäiliöitä. Pohjavesialueella sijaitsevassa kohteessa tehdään aina tarkastus säiliön poistamisen yhteydessä. Viime vuosina hakemuksia on käsitelty noin 5 – 10 kpl vuodessa.

Muita määräyksistä poikkeamia on esimerkiksi lietelannan levitys pohjavesialueelle. Ympäristönsuojelumääräysten mukaan lietelannan levitys pohjavesialueelle on kiellettyä.

#### **4.8 Maa-ainesluvut**

Maa-ainesluvut myöntää Lieksassa kaupunginhallituksen lupajaosto. Lupia valvoo ympäristönsuojelusihteeri. Voimassa olevia maa-aineslupia on Lieksassa 44 (tilanne 1/2022). Lisäksi on muutamia päättäneitä lupia, joiden maisemointi on kesken, lopputarkastusta ei ole tehty tai niiden tilanne on aikaisemman valvontakäytännön takia jäänyt epäselväksi.

Kaikki pohjavesialueilla sijaitsevat ottoalueet tarkistetaan vähintään kerran vuodessa ja muut maa-ainesten ottoalueet vähintään kerran kolmessa vuodessa, jos niillä ei ole louhinnan tai murskauksen toimintajaksoa. Jos tarkastuksilla on todettu puutteita lupien noudattamisessa, niin tarkastuksia tehdään useammin. Tarkastuksella selvitetään maa-aines- ja mahdollisen ympäristöluvan noudattaminen. Toiminnanharjoittajien on toimitettava vuosittain ilmoitus otetun aineksen määrästä ja laadusta sekä mahdolliset maa-aineslupan mukaiset pohjavesiseurantatulokset ympäristönsuojeluviranomaiselle tarkastettaviksi. Maa-ainesten ottomäärät ilmoitetaan pääsääntöisesti NOTTO-rekisteriin. Valvonnan kohdentamiseen vaikuttaa alueen sijainti (esim. pohjavesialue), yhteydenotot viranomaiseen, aiemmat viranomaisen huomautukset ja toimintaan liittyvät riskit.

Maa-ainestenottoon liittyvää kotitarveottoa valvotaan yleisesti muun valvonnan yhteydessä sekä kotitarveottajan ottoilmoitusten (yli 500 m<sup>3</sup>:n määrät) ja yleisöilmoitusten perusteella. Myös kotitarveoton mukaisiin maa-ainestenottopaikkoihin liittyy velvollisuus huolehtia ympäristövaikutuksista sekä ottoaikan siistimisestä ja maisemoinnista maa-ainesten oton päätyttyä. Lieksassa maa-ainesten kotitarveotosta on tullut vain yksittäisiä ilmoituksia. Arvio on, että kaikista kotitarveotoista ei ole ilmoitettu.

#### **4.9 Muut**

Maastoliikennelain ja vesiliikennelain mukaan moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla tapahtuvaan kilpailujen ja harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samassa maastossa tai vesialueella on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Jos yksittäisestä tapahtumasta on odotettavissa huomattavia haittoja luonnolle tai muulle ympäristölle ja asutukselle, myös sille tapahtumalle on haettava lupa. Lupapäätökset tekee hallintosäännön perusteella ympäristönsuojelusihteeri.

### **5. VALVONNAN TOTEUTTAMINEN**

Suunnitelmallista valvontaa eli määräaikaistarkastuksia tehdään lupavelvollisten laitosten sekä rekisteröityjen laitosten ja toimintojen valvonnassa. Valvontatoimet ja tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti toimintoihin, joiden arvioidaan aiheuttavan suurimman ympäristön pilaantumisen vaaran ja joiden ympäristövaikutukset ja arvioidut riskit ovat suurimmat. Valvontaa kohdennetaan

myös sen mukaan, mikä on toiminnan sijoitusympäristö. Erityisiä ympäristöluvuissa ja maa-ainesten ottoluviissa ja niiden valvonnassa seurattavia ympäristöjä ovat Lieksassa pohjavesialueet ja vesistöjen ranta-alueet.

Valvottavat toiminnot jaetaan 4 valvontaluokkaan tarkastustiheyden perusteella. Tarkastusluokat on määritelty ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Valvontaluokat:

1. luokka, tarkastetaan vähintään kerran vuodessa
2. luokka, tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa
3. luokka, tarkastetaan vähintään kerran viidessä vuodessa
4. luokka, tarkastetaan vähintään kerran kahdeksassa vuodessa

## 5.1 Riskinarviointi

Valvottavien kohteiden määräaikaistarkastusten tiheys perustuu riskinarviointiin, jonka perusteella resurssit suunnataan tärkeysjärjestyksen mukaisesti korkeariskisiin kohteisiin. Kaikille toimialoille tyypillisille riskitekijöille (päästöt ilmaan, jätevesipäästöt, maaperän pilaantuminen, jätehuolto, vaarallisten kemikaalien käyttö, melu, värinä, liikenne, tuotanto ja varastointi) on arvioitu riskien suuruus ja tähän on yhdistetty laitospohjainen riskinarviointi.

Laitospohjaiseen riskinarviointiin vaikuttaa mahdolliset haitankärsijöiden yhteydenotot viranomaisiin, aiemmat viranomaisen huomautukset ja toiminnasta aiemmin aiheutuneet ympäristövahingot. Laitospohjaisesti koottujen riskipisteiden yhteenlaskun perusteella laitokselle on valittu valvontaluokka (VL1, VL2, VL3 tai VL4).

Kaikki kiviainestuotannon (louhinta- ja murskausluvut), maa-aineluvat sekä rekisteröidyt asfalttiasemat ovat yleisesti valvontaluokissa 1 ja 2 siten, että jos toiminta sijoittuu pohjavesialueelle tai kohteessa on toimintajakso, niin kohteessa tehdään tarkastus vähintään vuosittain. Muutoin maa-ainesten ottopaikka tarkastetaan vähintään kerran 3 vuodessa. Jos maa-ainesten ottopaikkojen tarkastuksista todetaan toistuvia puutteita, niin toiminnan valvontaa tihennetään.

Kaikki muut laitokset ja rekisteröidyt kohteet ovat lähtökohtaisesti valvontaluokassa 4. Laitoksen tai toiminnan saamien riskipisteiden perusteella valvontaluokka voi nousta 3-, 2 tai 1-luokkaan eli tarkastustiheys kasvaa.

## 5.2 Valvontatoimenpiteet

Keskeisin valvonnan keino ympäristöluvallisissa ja rekisteröidyissä kohteissa on riskinarvioinnin perusteella tehtävä määräaikaistarkastus. Lisäksi tehdään tarkastuksia valitusten ja yleisöilmoitusten perusteella, toiminnan muuttuessa tai aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamisen toteuttamiseksi.

Valvonta- tai määräaikaistarkastuksista sovitaan toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen ja toiminnanharjoittajille ilmoitetaan tiedot tarkastuksen sisällöstä. Valvontatarkastukset koostuvat tarkastukselle valmistautumisesta, tarkastuksesta paikan päällä, mahdollisten lisätietojen pyynnöstä jälkikäteen sekä tarkastuspöytäkirjan kirjoittamisesta. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen.

Tarkastuksella käydään läpi mm. laitoksen toiminta ja tilat, ympäristöolosuhteet, ympäristölupa siihen liittyvine määräyksineen, rekisteröityjen laitosten osalta ko. asetuksen noudattaminen, tarkkailu- ja kirjanpitoliedot, selvitykset ja sopimukset, toiminnasta aiheutuneet mahdolliset valitukset ja poikkeukselliset tilanteet. Tarkastukset voivat sisältää myös kohteiden valokuvausta, näytteenottoa ja mittauksia.

### **5.3. Valvonnan maksullisuus**

Tämän valvontasuunnitelman mukaisista suunnitelluista ja säännöllisistä määräaikaistarkastuksista peritään erikseen hyväksyttävän taksan mukainen maksu.

## **6. SUUNNITELMAN TARKISTAMINEN**

Valvontasuunnitelma päivitetään vähintään neljän vuoden välein ja tarvittaessa.

## **7. VALVONTAOHJELMAN LAATIMINEN**

Valvontasuunnitelmaan perustuen laaditaan vuosittain valvontaohjelma, johon kootaan suunnitelma vuoden aikana tehtävistä ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastuksista ja laitosten muusta säännöllisestä valvonnasta. Valvontakohteet on koottu vuonna 2015 ensimmäisen valvontasuunnitelman laatimisen yhteydessä tehtyyn Excel-taulukkoon, jossa on mukana myös kohteiden riskinarviointi ja sen perusteella kohteiden sijoittaminen valvontaluokkiin.

Valvontaohjelmassa huomioidaan myös muut ympäristönsuojeluviranomaisen lakisääteiset tehtävät. Valvontaohjelman toteutuminen tarkastetaan vuosittain.

Liite 1. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnassa olevat ympäristöluvitetut, ympäristölupavelvolliset ja rekisteröidyt/rekisteröitävät laitokset/toiminnot sekä maa-ainesluvut

<b>YMPÄRISTÖLUVAT</b>	<b>Liekka (kpl)</b>	<b>Tarkastusväli (v)</b>
Eläinsuojat	16	8
Liikenne	1	8
Jätteenkäsittely	7	8
Betonitehtaat	1	8
Sahat	3	8
Ampumaradat	2	8
<b>YMPÄRISTÖLUPAVELVOLLISET</b>		
Eläinsuojat	2	8
Muut (selvitettävä)	1	8
<b>REKISTERÖINTI</b>		
Jakeluasema	9 (+2)	8
Lämpölaite	3	8
Kemiallinen pesula	1	8
Asfalttiasema	0	toimintajakso
Jätteenkeräys	3	8
VOC	1	
<b>VAARALLINEN JÄTE</b>		
<b>Autokorjaamot</b>	<b>20</b>	<b>projekti</b>
<b>MAA-AINESLUVAT ja yhteisluvut (19)</b>	<b>44</b>	<b>1-3</b>
<b>YHTEENSÄ</b>		